

Арабок А.О.

*студентка 4-го курсу факультету права гуманітарних і
соціальних наук Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського*

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АДВОКАТСЬКОГО ЗАПИТУ

Прийняття нового закону про адвокатуру та адвокатську діяльність, що визначає правові засади організації і діяльності адвокатури, було спричинено змінами кримінального процесуального законодавства як стержня модернізованої моделі відносин здійснення правосуддя, а також необхідністю усунути недоліки в старому законі шляхом розширення прав адвокатів та їх чіткішого тлумачення. На перший погляд це вдалося, але при детальнішому аналізі з'являється чимало суперечностей як в теорії, так і на практиці.

Пункт 1 ст. 20 та ст. 24 Закону України (далі – Зу) «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» закріплює право адвоката звертатися з адвокатськими запитами про надання інформації, копій документів, необхідних йому для надання правової допомоги клієнту до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій та громадських об'єднань. При цьому слід зауважити, що на фізичних осіб ця норма не поширюється. Отже, право адвоката за законом реалізується як обов'язок перерахованих в цій статті суб'єктів надати цю інформацію не пізніше 5 робочих днів, крім інформації з обмеженим доступом, або документів, де міститися така інформація.

відповідно до ст. 21 Зу «Про інформацію» та ст. 6 Зу «Про доступ до публічної інформації», інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна і службова інформація. При цьому конфіденційною є інформація про фізичну особу, або доступ до якої обмежений фізичною або юридичною особою. таким чином, якщо інформація не підпадає під ознаки таємної чи службової, то майже завжди вона знаходиться в категорії конфіденційної.

ця ж стаття встановлює перелік документів, що додаються до запиту. до нього не входить договір між адвокатом і клієнтом про надання правової допомоги, хоча адвокатська діяльність здійс-

снюється на його підставі. але до цього переліку входить ордер. Зразок ордера встановлюється роз'ясненням про порядок використання ордера адвоката затвердженням рішенням вкка від 05 вересня 2008 року. Проте він містить конфіденційну інформацію про клієнта та суть його доручення. тобто, додаючи ордер, адвокат змушений розкрити інформацію про клієнта, яка цим же Законом віднесена до адвокатської таємниці.

отже Закон ніяких переваг адвокату як спеціальному суб'єкту інформаційних відносин не надає, оскільки він таким взагалі не визнається. На практиці таке становище впливає на те, що адвокат стикається з великою кількістю відмов у наданні інформації. При цьому суб'єкти, які повинні надавати таку інформацію, або навмисно її не надають, керуючись своїми внутрішніми переконаннями, або неправильно тлумачачи закони допускають помилки.

Що стосується першого випадку, то блукаючи по всесвітній мережі, можна знайти чимало запитів таких державних службовців та уповноважених осіб про те, яким чином можна ухилитися від давання відповіді на адвокатський запит, або як на законних підставах цей процес можна затягти. цьому вірогідніше за все сприяє низький рівень правосвідомості громадян, бажання будь-яким чином уникнути судових перипетій. Зазвичай відмова в цьому випадку формулюється фразою «у зв'язку з відсутністю технічної можливості виготовити копії».

у другому випадку, заклади охорони здоров'я відмовляють керуючись ст.40 Зу «основи законодавства про охорону здоров'я», ч. 7 ст. 6 Зу «Про психіатричну допомогу», оператори телекомунікацій керуються ст. 9 Зу «Про телекомунікації», банки – ст. 60 Зу «Про банки і банківську діяльність», нотаріуси – ст. 8 Зу «Про нотаріат». але ці суб'єкти не можуть відмовити органам прокуратури, суду, досудового розслідування, та органам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органам служби безпеки України, державної податкової служби. Прикро, що всі ці органи відносяться до сторони обвинувачення, а щодо адвоката в цих нормативно-правових актах ніяких згадувань немає.

і хоча ніяких згадувань немає навіть і в профільному законі, що регулює адвокатську діяльність, про те яку саме інформацію, в якому обсязі і якості повинні надавати відповідні органи, ми як досить прозорий натяк повинні розуміти обов'язковість все ж таки надання відповіді на запит. оскільки закон встановлює від-

повідальність за ненадання відповіді, або її надання з порушенням строків. Звичайно, що відповідальність може наступити тільки в результаті вмотивованого рішення суду. а може і не наступити. За даними інституту масової інформації (української неурядової організації), у 60% від загальної кількості справ, що стосуються ненадання інформації на запит публічної інформації судом в задоволенні позову відмовлено, близько 20% позовів задоволено частково, і тільки залишений відсоток позовів по справах задовольняється повністю.

із того, що було проаналізовано, завдяки доступу до Єдиного реєстру судових рішень, найчастіше суд відмовляє у задоволенні позову адвокатам мотивуючи своє рішення відсутністю прикріпленої до адвокатського запиту копії договору про надання правової допомоги, відсутністю зазначення про особу-клієнта. в деяких випадках зустрічається вказівка на те, що якщо зміст наданої інформації адвоката не влаштовує, то це не означає, що інформація не була надана. в інших випадках, зокрема справах про доступ до інформації з реєстру прав щодо зареєстрованого права власності на об'єкт нерухомого майна, суд відмовляє на підставі того, що адвокат не відноситься до кола суб'єктів, що можуть отримати дану інформацію.

отже, проблема в механізмі реалізації адвокатом права на адвокатський запит все ж таки існує. вона полягає в тому, що право адвоката збирати інформацію нічим не відрізняється від такого ж права інших осіб, гарантованого ст. 34 конституції. і хоча новим законом було внесено деякі уточнення у процедуру здійснення цього права, дійсного «прориву» не відбулося – право на адвокатський запит так і залишилося фікцією. Профільний Закон потребує внесення змін, якими б були закріплені сфери, в яких адвокат може отримати інформацію, документи та копії таких документів, внести зміни до відповідних нормативно-правових актів, що регулюють ці сфери, щоб не виникало суперечностей між ними та у разі судового розгляду можливих спорів. Повинна бути додана вказівка на якість, зміст і повноту надання відповіді на адвокатський запит. таким чином, адвокат повинен стати спеціальним суб'єктом інформаційних відносин наряду з органами суду, прокуратури, внутрішніх справ та ін., і цей статус повинен бути закріплений на законодавчому рівні.